

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak (przewodniczący)
SSN Roman Trzaskowski (sprawozdawca)
SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie z powództwa Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego
Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w W.
przeciwko W. M.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 8 marca 2023 r.
w Izbie Cywilnej w Warszawie,
skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z 23 grudnia 2019 r., sygn. akt I ACa 1421/18,

- 1) oddala skargę kasacyjną;**
- 2) nie obciąża pozwanej kosztami postępowania kasacyjnego na rzecz powoda;**
- 3) przyznaje adw. M. S. od Skarbu Państwa-Sądu Apelacyjnego w Łodzi kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł powiększoną o należny podatek od towarów i usług z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 grudnia 2019 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi w punkcie 1 oddalił apelację pozwanej W. M. od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 30 sierpnia 2018 r., zasądzającego od niej na rzecz powoda Niestandardyzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w K. (dalej – „Fundusz”) kwotę 95.459,81 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 4 października 2016 r. do dnia zapłaty i rozstrzygającego o kosztach postępowania pierwszoinstancyjnego, a w punkcie 2 orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

W sprawie ustalono m.in., że w dniu 28 maja 2012 r. pozwana zawarła z Bank S.A. w W. („Bank”) umowę kredytu gotówkowego („Umowa”), której przedmiotem była kwota 84.805,65 zł przeznaczona na spłatę zobowiązań finansowych w łącznej wysokości 51.348,87 zł oraz potrzeby konsumpcyjne w kwocie 33.456,78 zł. Spłata kredytu miała nastąpić w 117 ratach płatnych nie później niż do 12 dnia każdego miesiąca.

W § 9 ust. 1 Umowy uzgodniono, że Umowa rozwiązuje się z zachowaniem 30 - dniowego terminu wypowiedzenia bądź w każdym czasie za porozumieniem stron. W § 9 ust. 3 zaś przewidziano, że jeżeli kredytobiorca zalega ze spłatą dwóch kolejnych rat kredytu, Bank pisemnie wezwie go do zapłaty. Jeżeli należności nie zostaną uregulowane w terminie 7 dni od daty odbioru wezwania do zapłaty, Bank ma prawo wypowiedzieć umowę.

W wykonaniu swego zobowiązania Bank przekazał na rachunek bankowy pozwanej kwotę 8.651,13 zł, spłacił jej kredyty wskazane w Umowie w łącznej kwocie 51.348,87 zł oraz zapłacił składkę ubezpieczeniową w kwocie 24.805,65 zł z tytułu ubezpieczenia na życie kredytobiorców Banku, do którego przystąpiła pozwana.

Wobec braku spłaty rat kredytu w terminie pismem z dnia 19 września 2013 r. Bank wypowiedział pozwanej Umowę („Wypowiedzenie”), wskazując, że zadłużenie przeterminowane – nieuregulowane mimo wezwania do zapłaty - wynosi 9.478,89 zł i że są od niego naliczane odsetki w oznaczonej wysokości. Wypowiedzenie miało charakter warunkowy, co oznaczało, że jeżeli w okresie 30 dni od dnia jego

doręczenia zostałyby dokonana spłata zadłużenia, Wypowiedzenie miało stać się bezskuteczne i Umowa miała być kontynuowana na dotychczasowych zasadach.

W związku z niespłaceniem zadłużenia w dniu 4 listopada 2013 r. Bank wystawił przeciwko pozwanej bankowy tytuł egzekucyjny („BTE”), któremu postanowieniem z dnia 22 listopada 2013 r. Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym dla Łodzi - Widzewa w Łodzi nadał klauzulę wykonalności. Wszczęta na podstawie tego tytułu wykonawczego egzekucja przeciwko pozwanej została umorzona postanowieniem Komornika Sądowego dla Łodzi - Widzewa w Łodzi z dnia 9 września 2016 r. w trybie art. 825 pkt 1 k.p.c.

W dniu 29 czerwca 2015 r. Bank przełał na Fundusz wierzytelność przysługującą mu wobec pozwanej („Cesja”), o czym pozwana została zawiadomiona pismem z dnia 23 sierpnia 2016 r. wraz z wezwaniem do spłaty należności w kwocie 94.959,73 zł w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania.

Na dzień 3 października 2016 r. zadłużenie pozwanej z tytułu przedmiotowej umowy wynosiło łącznie 95.459,81 zł, w tym 75.745,07 zł z tytułu kapitału, 12.086,28 zł z tytułu odsetek od dnia powstania zaległości do dnia Cesji, 7.628,46 zł z tytułu odsetek od kapitału naliczanych za okres od dnia Cesji do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz odsetek ustawowych za opóźnienie za okres od 1 stycznia 2016 r. do dnia poprzedzającego wniesienie pozwu, tj. 3 października 2016 r.

W dacie orzekania przez Sąd pierwszej instancji pozwana miała 39 lat. Od 2012 r. leczy się z powodu schorzeń neurologicznych, a w okresie od 19 lutego 2013 r. do 17 sierpnia 2013 r. miała przyznany zasiłek rehabilitacyjny.

Mieszka wspólnie z partnerem D. T. oraz córką B. T. urodzoną [...] 2015 r. Pobiera zasiłek rodzinny w kwocie 95 zł miesięcznie oraz zasiłek 500+. Partner pozwanej jest osobą bezrobotną bez prawa do zasiłku.

Sądy obu instancji były zgodne, że Umowa nie zawierała niedozwolonych postanowień umownych, Wypowiedzenie przez Bank było skuteczne, podobnie jak Cesja, w związku z czym Funduszowi przysługuje legitymacja czynna do wystąpienia z żądaniem, którego wysokość została wykazana i które nie jest przedawnione, a jego dochodzenie nie stanowi nadużycia prawa.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego w świetle art. 89 k.c. dopuszczalne jest złożenie oświadczenia o wypowiedzeniu umowy kredytu połączonego z wezwaniem do zapłaty traktowanym jako warunek rozwiązujący. Nie ma bowiem ustawowego zakazu wypowiedzenia umowy o kredyt pod warunkiem, a co do zasady dozwolone jest zastrzeżenie warunku potestatywnego, uzależniającego skutki czynności prawnej od zachowania drugiej strony umowy, np. od spełnienia przez nią świadczenia. *In casu* nie doszło też do naruszenia właściwości umowy o kredyt, zważywszy, że Wypowiedzenie nie spowodowało niejasności w zakresie sytuacji prawnej kredytobiorcy, gdyż z jego treści jednoznacznie wynikało, iż pozwana mogła dokonać spłaty zadłużenia w terminie 30 dni od daty otrzymania pisma i dopiero, gdyby tego nie uczyniła, doszłoby do wypowiedzenia Umowy z upływem tego terminu. Tym samym oznaczenie dnia, w którym nastąpiło skuteczne wypowiedzenie Umowy, nie sprawiało żadnych trudności, a zastosowany przez Bank sposób wypowiedzenia w istocie był dla pozwanej korzystniejszy niż bezwarunkowe wypowiedzenie Umowy.

Sąd odwoławczy ocenił też, że pozwana nie wskazała żadnych okoliczności, które mogłyby skutecznie przemawiać za wnioskiem, iż domagając się zwrotu środków, które zostały jej przekazane z tytułu kredytu, Fundusz nadużył swojego prawa. Jej sytuacja zdrowotna, determinowana dolegliwościami występującymi u niej w czasie zawierania Umowy, nie stanowiąca przeszkody do założenia rodziny i nie będąca przyczyną jej niezdolności do pracy (brak stosownego orzeczenia), nie mogła być wytłumaczeniem wieloletniej bierności w realizacji obowiązku płatności.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniosła pozwana, zaskarżając go w całości. Zarzuciła naruszenie prawa materialnego, tj. art. 89 w związku z art. 58 § 1 i 2 i z art. 65 § 1 k.c. oraz art. 5 k.c. Wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 30 sierpnia 2018 r., sygn. akt I C 913/17 w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za wszystkie instancje, jak również o zasądzenie nieopłaconych kosztów pomocy prawnej pełnomocnika z urzędu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzucane w skardze naruszenie art. 5 k.c. miało polegać na niezastosowaniu tego przepisu i przyznaniu ochrony prawnej działaniu powoda w zakresie dochodzenia należności w związku z nieprawidłowym wypowiedzeniem Umowy, stanowiącego w okolicznościach faktycznych ustalonych przez Sąd Okręgowy w Łodzi nadużycie prawa. Zważywszy jednak, że w uzasadnieniu tego zarzutu skarżący w żaden sposób nie sprecyzował okoliczności, które miałyby świadczyć o nadużyciu prawa, uchyla się on spod kontroli kasacyjnej.

W tej sytuacji decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia ma zarzut naruszenia art. 89 w związku z art. 58 § 1 i 2 i z art. 65 § 1 k.c., którego pozwany dopatrył się w przyjęciu, że Wypowiedzenie Umowy przez Bank było skuteczne, podczas gdy oświadczenie to było niejednoznaczne i warunkowe, a tym samym nieskuteczne, co oznacza, iż Umowa nadal wiąże strony i czyni powództwo niezasadnym. Zdaniem skarżącego za sprzeczne z właściwością czynności prawnej w rozumieniu art. 89 k.c. należy uznać m.in. warunki w czynnościach prawnych jednostronnych mających kształtować sytuację prawną innego podmiotu, w tym np. odstąpienie od umowy czy wypowiedzenie umowy, za czym w przypadku umowy kredytu przemawia przede wszystkim jej trwały charakter, niejasna sytuacja w odniesieniu do czasu i zakresu skuteczności wypowiedzenia, jak też dotkliwe pozbawienie ochrony interesów kredytobiorcy. *In casu* Wypowiedzenie zostało dokonane pod warunkiem niezapłacenia zaległości, a z jego treści nie da się wyprowadzić jasnych, jednoznacznych wniosków o terminie, w którym rozpocznie się bieg 30-to dniowego okresu wypowiedzenia oraz jaka kwota wykorzystanego kredytu i odsetek będzie wymagalna z chwilą upływu terminu wypowiedzenia skoro to wszystko uzależnione zostało od uprzedniego braku spłaty zadłużenia.

Zgodnie z art. 89 k.c. powstanie lub ustanie skutków czynności prawnej można uzależnić od zdarzenia przyszłego i niepewnego, chyba że taką możliwość wyłącza ustawa albo właściwości czynności prawnej. W postanowieniu składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2013 r., III CZP 85/12 (OSNC 2013 Nr 11, poz. 132) zostało wyrażone stanowisko, że dopuszczalne jest, co do zasady, dokonanie czynności prawnej zawierającej zastrzeżenie, że jej skutek zależy od

skorzystania z uprawnienia lub woli wykonującego zobowiązanie, a zdarzenie zależne od zachowania strony może polegać na spełnieniu lub niespełnieniu świadczenia. Zastrzeżenie to podlega ocenie na podstawie art. 353¹ k.c., z uwzględnieniem normatywnej konstrukcji warunku określonej w art. 89 k.c. W nowszej judykaturze jednolicie uznaje się również, że zastrzeżenie warunku polegającego na spełnieniu świadczenia jest co do zasady dopuszczalne także w jednostronnej czynności prawnej obejmującej wypowiedzenie umowy, co dotyczy także wypowiedzenia umowy o kredyt pod warunkiem niezapłacenia zadłużenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2016 r., II CSK 750/15, niepubl., postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2020 r., I CSK 547/19, niepubl., z dnia 25 czerwca 2020 r., V CSK 56/20, niepubl., z dnia 14 kwietnia 2022 r., I CSK 546/22, niepubl., z dnia 24 czerwca 2022 r., I CSK 1586/22, niepubl. i z dnia 13 stycznia 2023 r., I CSK 1606/22, niepubl.). Dostrzega się przy tym, że konstrukcja warunkowego wypowiedzenia umowy kredytowej jest w istocie prokonsumencka, gdyż daje kredytobiorcy „ostatnią szansę” na utrzymanie umowy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2020 r., V CSK 56/20 i z dnia 24 czerwca 2022 r., I CSK 1586/22). Trafnie też zwraca się uwagę, że przytaczany przeciwko dopuszczalności zastrzeżenia w wypowiedzeniu warunku argument, iż warunek ten stwarza stan niepewności po stronie adresata wypowiedzenia, jest nieaktualny w sytuacji, w której ów warunek polega na spełnieniu świadczenia przez adresata, gdyż wówczas ma on pełną wiedzę, czy dokonał spłaty zadłużenia, a tym samym czy i z jakim dniem wypowiedzenie umowy stało się skuteczne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2020 r., I CSK 547/19, niepubl.).

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴ § 1 k.p.c. i z uwzględnieniem art. 102 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.